

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse
„Õpihuvilaagrite korraldamiseks mõeldud toetusmeetme tingimused COVID-19 haigust
põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi leevendamiseks haridus- ja
noortevaldkonnas“ eelnõu juurde**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Käesolev määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Haridus- ja teadusministri määruse „Õpihuvilaagrite korraldamiseks mõeldud toetusmeetme tingimused COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi leevendamiseks haridus- ja noortevaldkonnas“ eelnõu (edaspidi eelnõu) eesmärk on toetada haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevaid era-, munitsipaal- ja avalik-õiguslikke juriidiliste isikute tegevust õpihuvilaagrite läbiviimisel, eesmärgiga leevendada kriisist tingitud negatiivseid mõjusid teadmiste ja oskuste omandamisele, üldpädevuste kujundamisele ning õpimotivatsiooni hoidmisele.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi üldkeskhariduse büroo peaekspert Mari Tikerpuu (tel 7 350 126; mari.tikerpuu@hm.ee) ja õigusosakonna jurist Sander Pelisaar (tel 7 350 261; sander.pelisaar@hm.ee). Eelnõu koostamisse on kaasatud alus- ja põhihariduse osakonna juhataja Liina Pöld (tel 7 354 050; liina.pold@hm.ee), keskhariduse osakonna juhataja Ruth Opmann (tel 7 350 294; ruth.opmann@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna juhataja Riin Tamm (tel 7 350 133; riin.tamm@hm.ee), alus- ja põhihariduse osakonna nõunik Pille Liblik (tel 7 354 018; pille.liblik@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna peaekspert Aare Vilu (tel 7 350 218; aare.vilu@hm.ee), haridusvõrgu osakonna nõunik Piret Sapp (tel 7 350 318; piret.sapp@hm.ee), eelarve- ja finantsjuhtimise osakonna finantsala peaekspert Salle Andresson (tel 7 350 145; salle.andresson@hm.ee) ning eelarve- ja finantsjuhtimise osakonna juhataja Marika Tuusis (tel 7 350 150; marika.tuusis@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest peatükist ja kümnest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi (edaspidi kriis) leevendamiseks ette nähtud toetusmeetme tingimused õpilaste pädevuste kujunemist ja õpimotivatsiooni toetavate laagrite (edaspidi õpihuvilaager) korraldamiseks haridus- ja noortevaldkonnas.

Eelnõu §-s 2 reguleeritakse määruse eesmärk. Määruse eesmärk on toetada haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevaid era- ja avalik-õiguslike juriidiliste isikute tegevust õpihuvilaagrite läbiviimisel, eesmärgiga leevendada kriisist tingitud negatiivseid mõjusid teadmiste ja oskuste omandamisele, üldpädevuste kujundamisele ning õpimotivatsiooni hoidmisele.

Eelnõu § 3 sätestab nõuded taotlejale.

Lõikes 1 on nimetatud toetuse saajad, kelleks on juriidiline isik, kes peab munitsipaal- või eraõiguslikku üldhariduskooli, munitsipaal-, eraõiguslik või riigikool, kes korraldab õpet põhi- või keskhariduse tasemel, avalik-õiguslik ülikool, juriidiline isik, kes peab munitsipaal- või eraõiguslikku huvikooli, avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik, kelle üheks põhitegevusalaks põhikirja järgselt on noorsootöotegevused, sh huvihariduse või -tegevuse pakkumine.

Lõikes 2 on täpsustatud tingimused, millele eraõiguslikust juriidilisest isikust taotleja peab vastama. Lisaks majanduslikku jätkusuutlikkust puudutavatele nõuetele on lõikes ka nõue, et toetuse taotlemisel ei tohi Haridus- ja Teadusministeeriumi ees olla varasemaid täitmata kohustusi. Täitmata kohustustena on eelnõus silmas peetud nii täitmata rahalisi kohustusi kui ka näiteks mõne eelneva rahastamismeetme kasutamise aruande õigeaegselt mitteesitamist. Täitmata kohustusena käsitletakse ka Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) esitatud andmete esitamata jätmist. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ § 6 lõikele 1 vastutab *EHIS*esse esitatud andmete õigsuse eest andmete esitaja. Seega andmete esitajal on kohustus tagada, et andmed oleksid registrisse tähtaegselt esitatud ja et need vastaksid tegelikkusele. Samuti on punktis 4 välja toodud tingimus, et taotleja on tegutsenud vähemalt kaksteist kuud ning tema tegevusalaks on haridus- või noorsootöö valdkond, sealhulgas huvihariduse ja huvitegevuse korraldamine, noorte tervise edendamine, noorte juhendamine ning õpetamine või nõustamine.

Lisaks sellele, et tingimused peavad olema täidetud, peab taotleja olema suuteline ka nende täitmist taotlemisel ja hilisema seire käigus tõendama.

Eelnõu §-s 4 on reguleeritud õpihuvilaagri taotluse esitamise kord.

Lõikes 1 sätestatakse, et õpihuvilaagrid korraldatakse kriisimeetme raames, et toetada õpilaste õpimotivatsiooni ja vaimset tervist. Tallinna Ülikooli¹ poolt läbiviidud uuringule tuginedes vajab eraldiseisvalt tähelepanu laste ja noorte eneseregulatsioonioskuste toetamine, et kujuneks suutlikkus oma õppimist ise planeerida ning oskus ja harjumus oma vaimse tervise eest samaväärselt hoolitseda. Distsantsõppe periood on tavatu õppekorralduse tõttu lisaks õpimotivatsioonile mõjutanud ka omandatud teadmiste ja oskuste taset. Seetõttu on õpihuvilaagrite teiseks suuremaks eesmärgiks riikliku õppekava rakendamise toetamine noorsoovaldkonnaga koostöös. Seega on vajalik laagritegevuste kavandamine, mis toetavad nii õpilaste üldpädevuste², eeskätt õpi- ja suhtluspädevuse, kujunemist kui soodustavad huvi kujunemist riiklikes õppekavades sätestatud ainevaldkondade³ vastu. Iga õpihuvilaager määratleb valdkonnad, millele laagri tegevuste käigus põnevalt ka koostöiselt lähenetakse. Valida võib mitu valdkonda ning parima praktika kohaselt integreeritakse valdkondade käsitlemine huvihariduse elementidega. Seatud kriteeriumid eristavad noorte püsi- ja projektilaagreid selgelt õpihuvilaagritest, sest sisu fookus on pandeemia mõjude leevendamisel ning tegevused suunatud hariduses püsimise toetamisele.

Lõikes 2 sätestatakse, et õpihuvilaager on suunatud põhi- ja keskkhariduse tasemel õppijatele, sh noortele nii üld- kui kutsekeskharidusõppes. Distsantsõpe on avaldanud mõju kõigile Eesti õpilastele. Täpsem sihtrühm ning neile vajalik sisu fookus (nt mis valdkonna käsitlemisele laagritegevused hoogu võiksid anda) lepitakse kokku haridus- ja noortevaldkonna koostöös ning võimalusel piirkonna vajadustele tuginedes. Kriisi negatiivne mõju on selgelt suurem haavatatesse sihtrühmadesse kuuluvatele noortele, mistõttu eelistatakse toetuste eraldamisel taotlejaid, kes suunitlevad õpihuvilaagri haridusliku erivajadusega, muu emakeelega või väljalangemisohus olevatele ja teistele riskirühma kuuluvatele lastele- ja noortele või kavandavad nimetatud sihtrühma kaasamist. Taotleja saab taotluses kirjeldada täpsemalt haavatavat sihtrühma, keda laagritegevustesse kaasatakse või kellele õpihuvilaager tervikuna sihitatakse.

¹ Tammets, K., Eisenschmidt, E., Soodla, P., Kollom, K. (2021) “Eriolukorrast tingitud distantsõppe kogemused ja mõju Eesti üldharidussüsteemile”

² Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused: kultuuri- ja väärtuspädevus; sotsiaalne- ja kodanikupädevus; enesemääratluspädevus; õpipädevus; suhtluspädevus; matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiapädevus; ettevõtlikkuspädevus ja digipädevus.

³ Ainevaldkondadena peetakse silmas keelt ja kirjandust; võõrkeeli; matemaatikat; loodusaineid; sotsiaalseid; kunstiaineid; kehalist kasvatust, tehnoloogiat.

Lõikes 3 on välja toodud, et õpihuvilaager tuleb korraldada haridus- ja noortevaldkonna koostööna. Eelnõuga nähakse ette, et noortevaldkonna tegevuste osakaal hõlmaks minimaalselt 1/3 õpihuvilaagri ajalisest mahust. Osakaalu määratlemise eesmärgiks on vältida olukorda, kus laagritegevused on liialt õppimis- või ainekesksed ning nii vaimne tervis kui õpimotivatsioon jäävad tahaplaanile. Seega on õpihuvilaagri korraldajal kohustus pakkuda lisaks õpi- ja üldpädevuste arendamisele ka noortele huvi pakkuvaid tegevusi noorsootöö valdkonnas. Noore vaates on otstarbekas õpi- ja huvitegevusi võimalusel kombineerida ja lõimida.

Lõikes 4 täpsustatakse haridus- ja noortevaldkonna koostöö erinevaid vorme, mille kohaselt laagri korraldamine võib toimuda. Peaasjalikult saab kahe valdkonna koostöisus avalduda kas ainult laagritegevuste ettevalmistuse etapis või ka läbiviimise etapis. Koostöö eesmärk on kooskõlastada õpihuvilaagri prioriteetne sihtrühm ning leppida kokku õpihuvilaagri sisuline fookus ehk valdkonnad, millele laagritegevused võiksid keskenduda (nt sotsiaalne, kunstiained, tehnoloogia jt). Kui taotlejaks on näiteks noortevaldkonna organisatsioon, saab vajaliku fookuse seadmiseks korraldada ümarlaua või viia läbi fookusrühma intervjuu piirkonna haridusasutuste esindajatega. Valitud koostöövorm on vajalik kirjeldada ka taotluses ning tuua välja, kellega koostööd kavandatakse.

Lõike 5 kohaselt on õpihuvilaager osalejate jaoks tasuta.

Lõike 6 kohaselt peab õpihuvilaagri korraldaja tagama, et õpihuvilaagri juhendajate sobivuse ja ettevalmistuse eest ning kirjeldab juhendaja erialase kvalifikatsiooni või nõutava hariduse taotluses. Taotlejate ring on jäetud eesmärgipäraselt väga laiaks, mistõttu jääb laagripersonali ettevalmistuse ja kvalifikatsiooni hindamine laagri korraldaja pädevusse. Juhendajate värbamisel tuleks eelistada kas haridusvaldkonna kvalifikatsiooniga (nt õpetajad, eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid jt) või noortevaldkonna kvalifikatsiooniga isikuid (laagrikasvataja, noorsootöötaja jt). Juhul, kui laagri fookusest või sihtrühma eripärasest tulenevalt on vajalik kaasata isikuid, kel ei ole haridus- või noortevaldkonna kvalifikatsiooni, tuleb laagri korraldajal hinnata igakülgset isiku sobivust lastega töötamiseks. Samuti on laagri korraldajal vastutus tagada valitud juhendajate ettevalmistus. Kvalifikatsiooni sobivus ning ettevalmistuse piisavus tuleb kirjeldada ka taotluses. Õpihuvilaagri korraldaja vastutab, et lapsega töötaval isikul ei oleks LasteKS § 20 lg 1 või lg 3 tulenevaid karistusi, mis välistavad lastega töötamise. Samuti on alaealiste laste juhendamisel eelduseks täisealisus.

Lõike 7 kohaselt peab õpihuvilaagri korraldaja tagama piisava arvu juhendajate olemasolu õpihuvilaagris kavandatud tegevuste arendavaks ja turvaliseks läbiviimiseks, arvestades seejuures, et iga rühma kohta tuleb korraldajal tagada vähemalt ühe juhendaja olemasolu.

Lõikes 8 määratletakse rühma maksimaalseks suuruseks 16 õpilast ning rühmade arvu laagris otsustab taotleja. Rühma suuruse arvestuslik alus toetub põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud liitklasside piirmääradele, mille kohaselt erinevaid eagruppe saab liitklassiks ühendada juhul, kui õpilaste arv on 16 või vähem. Üks taotleja võib seega taotleda toetust ka mitme rühmaga laagri korraldamiseks, tagades seejuures, et iga 16-liikmelise rühma kohta on vähemalt üks pädev juhendaja. Samuti ei ole piiratud taotletav laagrivahetuste arv.

Eelnõu § 5 reguleerib toetuse määra ja toetuse kasutamise kestuse.

Lõikes 1 fikseeritakse maksimaalne toetus ühe osaleja kohta õpihuvilaagris. Sõltumata õpihuvilaagri valitud kestusest on toetus ühe osaleja kohta maksimaalselt 120 eurot.

Lõikes 2 määratletakse õpihuvilaagri minimaalne ja maksimaalne kestus. Regulatsiooni kohaselt on õpihuvilaagri jaoks ette nähtud toetust õigus taotleja juriidilisel isikul, kes korraldab noortele õpihuvilaagrit, mille kestus on kolmest päevast kuni viie ööpäevani.

Lõikes 3 on täpsustatud, et õpilaagri korraldamiseks eraldatud toetust on taotlejal õigus kasutada kuni 31. detsembrini 2021. Seda muuhulgas põhjusel, et laagrid on kavandatud kontaktlaagritena ning kriisi tõttu seatavad piirangud võivad ulatuda ka sügis-talve. Antud ajavahemikku jäävad nii sügisene kui talvine koolivaheaeg, mil õpihuvilaagri tegevused on samuti asjakohased ning vajalikud.

Eelnõu § 6 kirjeldab täpsemad nõuded taotlusele.

Lõike 1 punktid 1 – 9 moodustavad loetelu andmetest, mida tuleb esitada taotlusvormis. Esitatavad andmed võimaldavad kontrollida määruses esitatud tingimustele vastavust nii taotleja kui taotluse eesmärgipärase sisu osas. Taotlusvormis kirjeldatakse ja selgitatakse õpihuvilaagri korraldamiseks saadava toetuse kasutamist ja antakse kinnitus, et taotleja vastab määruses sätestatud tingimustele.

Lõikes 2 sätestatakse, et kriisimeetmest saadavat toetust on õigus kasutada õpihuvilaagri korraldamise tegelike ja möödapääsmatute kulude katmiseks, mille sisse ei arvata inventari ja muu põhivara soetamiseks tehtud kulusid.

Lõikes 3 on välja toodud, et toetuse taotlejal on kohustus teavitada toetuse menetlejat, kui ta on COVID-19 põhjustava viiruse levikust tuleneva kriisi tõttu saanud 2021. aastal lisaelarve vahendite arvel toetust teisest meetmest, muudest riigieelarvelistest vahenditest või kohaliku omavalitsuse üksuselt.

Eelnõu § 7 reguleerib toetuse taotluse esitamise korraldust.

Lõike 1 kohaselt vastutab Haridus- ja Teadusministeerium taotlusvooru avamise ning avalikustamise eest ning korraldab toetuste menetluse.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotleja esitab taotluse etteantud vormil taotluskeskkonda kahekümne tööpäeva jooksul alates taotlusvooru avamisest. Samuti kirjeldatakse erisus juhuks, kui taotluskeskkonna tehnilise vea tõttu pole võimalik tähtaegselt taotlust esitada. Viimasel juhul loetakse taotluse tähtpäevaks järgmine tööpäev pärast vea likvideerimist.

Eelnõu § 8 reguleerib taotluste menetlemist

Lõikes 1 selgitatakse menetluskäiku, milles taotlejale antakse puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ning juhul kui muudatusi selle jooksul ei esitata, loetakse taotlus nõuetele mittevastavaks ning jäetakse läbi vaatamata.

Lõikes 2 selgitatakse taotleja kohustusi. Punkti üks kohaselt peab taotleja võimaldama kontrollida taotluse nõuetele vastavust ning andmete vastavust tegelikkusele. Punkti kaks kohaselt tuleb järgida menetleja seatud tähtaega puuduste kõrvaldamiseks ja punktis kolm kirjeldatakse taotleja teavituskohustust muudatuste korral esitatud andmetes.

Lõikes 3 on välja toodud, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse kõik määruses sätestatud nõuetele vastavad taotlused.

Lõikes 4 on selgitatud, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotlus hindamise tulemusel koostatud

paremusjärjestuse alusel vastavalt käesoleva määruse lisana kehtestatud hindamiskriteeriumitele.

Lõikes 5 on välja tootud taotluste paremusjärjestamise koostamise alused juhuks, kui taotluste rahastamise summa peaks ületama toetuseks ettenähtud vahendeid. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel eelistatakse taotlust, mille tegevuskava on sidus- õpi- ja huvitegevused omavahel loogiliselt seostatud ning kavandatud tegevused selgelt eesmärgist lähtuvalt põhjendatud. Samuti on eelis taotlustel, kus tegevusi viiakse läbi ühiselt, haridus- ja noortevaldkonna koostöös. Enam punkte saavad ka laagrid, mis on suunitletud haavatavatele sihtrühmadele või kuhu kavandatakse kaasata haridusliku erivajadusega, muu emakeelega, väljalangemisohus olevaid ja teisi riskilapsi- ja noori. Laagritegevuste kvaliteedi tagamise oluliseks kriteeriumiks on sobiva ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga juhendajad. Seega eelis paremusjärjestuse loomisel on taotlustel, milles laagri juhendajatel on haridus- või noortevaldkonna kvalifikatsioon ning juhendajate valik on põhjendatud ja ettevalmistus laagri läbiviimiseks tagatud.

Lõikes 6 on selgitatud, et taotluste paremusjärjestuse koostamisel võetakse aluseks laagrite kättesaadavuse tagamine võimalusel kõigis Eesti maakondades, seejuures ei ületa Harju maakonnas toimuvate laagrite toetuse maht 50% kogu meetme mahust. Seda põhjusel, et Harjumaal õpib kokku 47% üldhariduskoolide õpilastest ning taotlusringis on ka kutsekoolid. Juhul, kui ülejäänud maakonnad ei esita taotlusi vähemalt 50% ulatuses toetuse kogumahust, on võimalik toetus suunata täiendavalt Harjumaal taotlejatele. Ka piirkondlik pingerida taotlustest tekib eelmises lõikes nimetatud kvaliteedikriteeriumide põhjal.

Lõikes 7 on välja toodud, et otsuse taotluse rahuldamise või taotluse rahuldamata jätmise kohta teeb valdkonna eest vastutav minister ehk haridus- ja teadusminister.

Eelnõu § 9 reguleerib toetuse kasutamise seotud aruannete esitamist.

Toetuse saaja esitab toetuse kasutamise kohta aruande toetuse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevaks.

Haridus- ja Teadusministeeriumil on alus kontrollida esitatud andmete õigsust pärast toetuse kasutamise lõpptähtaega, mis on 31.12.2021. Toetuse saajal on kohustus pärast eeltoodud tähtaega esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile toetuse sihtotstarbelist kasutamist tõendavaid dokumente, kui ministeerium seda toetuse kasutamise aruandluse hindamisel vajalikuks peab ja seda taotlejalt nõuab.

Eelnõu § 10 reguleerib toetuse tagasinõudmise aluseid.

Lõikes 1 sätestatakse tagasinõude aluseid, mille kohaselt Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda, kui toetuse saaja on taotlemisel esitanud tahtlikult ebaõigeid andmeid, teavet või seda varjanud. Samuti ka neil juhtudel, kui toetuse saaja pole esitanud aruannet toetuse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevaks või toetuse saaja suhtes algatakse toetuse kasutamise perioodil pankroti- või likvideerimismenetlus. Tagasinõude võimaluse eelnõusse lisamise eesmärk on esiteks tagada, et kõik andmed vajaduse, kulude, õpilaste, muudest allikatest samaks otstarbeks toetuse saamise jne kohta esitatakse õigete ja kontrollitavatena ning toetuse eraldajal on võimalus ka andmete õigsust kontrollida. Kui tuvastatakse, et toetust tegelikult saada ei olnud õigust, on ka põhjendatud, et toetus nõutakse tagasi.

Lõikes 2 selgitatakse, et toetuse tagasinõude otsust on Haridus- ja Teadusministeeriumil õigus teha kuni 1. juulini 2022. Seda eeskätt põhjusel, et toetuse kasutamine on võimalik kuni 2021. aasta lõpuni ning aruannete menetlemine ning analüüs jaotub 2022. aasta esimesse poolde.

Lõikes 3 sätestatakse tagasimakse maksimaalne aeg ehk tagasinõudeotsuse tegemisest alates tuleb toetus tagasi maksta kuuekümnepäeva jooksul.

Riigiabi analüüs

Riigiabi reeglistiku eesmärk on välistada igasugune Euroopa Liidu (EL) siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt, mis on keelatud. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, tuleb toetusmeedet hinnata 5 kriteeriumi alusel:

- 1) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- 2) abi antakse ettevõtjale;
- 3) abimeetmel on valikuline iseloom;
- 4) abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- 5) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Üksnes juhul, kui abi vastab kõigile kriteeriumile, on tegemist riigiabiga.

- 1) Abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Riigiabiks loetakse neid eeliseid, mis tulevad otseselt või kaudselt riigi ressurssidest. Käesoleval juhul eraldatakse toetus riigieelarvest ehk riigi ressurssidest. Seega kriteerium on täidetud.

- 2) Abi antakse ettevõtjale

Euroopa Kohtu praktika järgi tuleb ettevõtjateks lugeda kõiki üksusi, mis tegelevad majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis. Määrav on vaid asjaolu, kas faktiliselt tegeletakse majandustegevusega.⁴

Riikliku haridussüsteemi raames korraldatavat ja riigi järelevalve all olevat riiklikku haridusteenust loetakse üldiselt mittemajanduslikuks tegevuseks. Eesti Vabariigi haridusseaduse § 3 lõike 1 kohaselt koosneb Eesti haridussüsteem kahest alaosast. Haridusest, mis on kujundatud hariduse ülesannete ja tasemete alusel ning haridusasutustest kui hariduse eesmärke elluviivatest organisatsioonidest. Eesti Vabariigi haridusseaduse § 3 lõike 2 mõistes on haridusasutused eelkõige koolieelsed lasteasutused, põhikoolid ja gümnaasiumid, kutseõppeasutused, rakenduskõrgkoolid, ülikoolid, huvikoolid ning täienduskoolitusasutused, samuti neid teenindavad teadus- ja metoodikaasutused. Riikliku hariduse mittemajanduslikku iseloomu ei mõjuta põhimõtteliselt asjaolu, et õpilastel või nende vanematel tuleb mõnikord tasuda õppemaksu või sisseastumismakse, mis aitavad kanda süsteemi toimimiskulusid, kuna sellised rahalised panused katavad sageli vaid murdosa teenuse tegelikest kuludest ja neid ei saa lugeda tasuks osutatud teenuse eest.⁵

Samas on Euroopa Komisjon 2018. a asjas SA.43700 selgelt välja öelnud, kui suurt tasu saab mittemajanduslik haridusasutus küsida ilma, et ta muutuks ettevõtjaks ja oleks allutatud riigiabi reeglitele. Üksnes sellise haridusasutuse puhul, kelle tegelikest kuludest kaetakse üle 50%

⁴ Komisjoni 19.07.2016 teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, p 8. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)

⁵ Samas p-d 28 ja 29

kasutajate tasudega või muudest kaubanduslikest vahenditest, on tegemist ettevõtjaga, kes allub riigiabi reeglitele. Seega on suure osa toetuse saajate puhul tegemist haridusasutustega ning üksnes nende puhul, kelle kuludest üle 50% kaetakse mitte avalikest vahenditest, on tegemist ettevõtjatega.

3) Abimeetmel on valikuline iseloom

Riigiabil on valikuline iseloom, mis mõjutab abi saavate ettevõtjate ja nende konkurentide vahelist tasakaalu. Antud juhul saavad abi taotleda kõik haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevad eraõiguslikud juriidilised isikud, kes vastavad määruses toodud tingimustele ning kellel on tekkinud eriolukorra tõttu vältimatud kulud. Kuna tegemist on toetusega üksnes teatud sektorile, on valikulisuse kriteerium täidetud.

4) Abimeede annab abi saajale majandusliku eelise

Eelis on iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes, st riigi sekkumiseta.⁶ Haridusasutuste puhul, kes ei ole ettevõtjad, majanduslikku eelist ei esine. Ettevõtetele ehk haridusasutustele, kelle tegelikest kuludest kaetakse üle 50% kasutajate tasudega või muudest kaubanduslikest vahenditest, võib toetus anda majandliku eelise, kuna see parandab tema finantsseisundit, mis on tekkinud eriolukorrast tulenevalt. Seega kriteerium on osaliselt täidetud.

5) Abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel

Euroopa Komisjon on mitmel juhul leidnud, kui tegevusel on konkreetsete asjaolude tõttu üksnes kohalik mõju, ei mõjutanud see liikmesriikide vahelist kaubandust.⁷ Kohalikku mõju võib eeldada, kui toetus ei mõjuta üldse või mõjutab üksnes vähesel määral konkureerivate ettevõtjate otsust samas piirkonnas teenust osutada või tegevust alustada. Käesoleval juhul on toetuse andmise eesmärk toetada haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevaid era- ja avalikõiguslikke juriidilisi isikuid COVID-19 levikuga seotud mõjude leevendamisel. Ei saa kuidagi väita, et toetuse eesmärk mõjutaks konkureerivate ettevõtjate otsust Eestis teenust osutada või tegevust alustada. Samuti tuleb märkida, et toetus ei meelita juurde isikuid (lapsi, noori) teistest liikmesriikidest, et hakata just seetõttu tarbima toetust saavate Eesti haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevate haridusasutuste/ettevõtjate teenust. Seega tegemist on kohaliku mõju omava meetmega. Eeltoodust tulenevalt ei ole antud kriteerium täidetud.

Seega määruse alusel antav toetus ei vasta kõigile viiele riigiabi kriteeriumile ja vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 ei ole toetuse andmise puhul tegemist riigiabiga.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktidega.

4. Määruse mõjud

Õpiahuvilaagrite läbiviimine pandeemia leevendamiseks omab peajasjalikult nii sotsiaalset kui majanduslikku mõju.

⁶ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas SFEI ja teised, C-39/94, punkt 60. Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas Hispaania vs komisjon, C-342/96, punkt 41.

⁷ Komisjoni 19.07.2016 teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, p 196. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)

Määruse jõustumisel on võimalik toetada haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevaid era- ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid ning nende tegevust õpivõimaluste läbiviimisel, eesmärgiga leevendada kriisist tingitud negatiivseid mõjusid teadmiste ja oskuste omandamisele, üldpädevuste kujundamisele ning õpimotivatsiooni hoidmisele.

Õpivõimaluste suunatud põhi- ja keskhariduse tasemel õppijatele, sh noortele nii üld- kui kutsekeskharidusõppes. Täpsem sihtrühm ning neile vajalik sisu fookus lepatakse kokku haridus- ja noortevaldkonna koostöös ning võimalusel piirkonna vajadustele tuginedes. Kriisi negatiivne mõju on selgelt suurem haavatavamate õppijate gruppide hulgas nagu hariduslike erivajadustega ja muu koduse emakeelega noored, mistõttu soovitakse, et toetuse taotlejate õpivõimalusid panustaksid oluliselt eeltoodud sihtgrupi kaasamise.

Sotsiaalsete ja demograafiliste mõjude kontekstis eeskätt mõju laste ja noorte vaimsele ja füüsilisele tervisele ning tööhõivele haridus- ja noortevaldkonnas. Kaudselt ka laste õigusele saada igakülgset tuge hariduse omandamisel.

Võrdväärne ligipääs on tagatud omaosaluse puudumise näol ehk laager on kõigile osalejatele tasuta. Toetusmeetme mõju noorte osalusvõimaluste suurendamisele on potentsiaalselt suur, kuna toetuse suuruse arvestamisel on lähtutud senistest laagri ja maleva korraldamise kuludest ning arvestades, et taotlejal on võimalik korraldada õpivõimalusid, mille kestus on kolm päeva kuni viis ööpäeva. Toetuse taotlejal on antud meetme raames võimalik saada korralduskatet 120 euro ulatuses ühe laagris osaleja kohta. See võimaldab õpivõimaluste tegevustesse kaasata noori, kelle vanematel ei oleks võimalik kas töökaotuse või sissetulekute vähenemise tõttu oma pere laste eest osalustasusid maksta.

Õpivõimaluste toetuse andmise tingimuste peamine eesmärk on leevendada pandeemia tõttu kehtestatud distantõppega kaasuvaid vaimse ja/või füüsilise tervise riske. Laagrite näol on tegemist riigi poolt loodud täiendava võimalusega toetada noorte õpimotivatsiooni, kuid vormis, mis lisaks õppimisele hoiaks fookuses õpilaste vaimse ja füüsilise tervise aspektid. Mõju avaldub noortevaldkonna ja haridusvaldkonna koostöö kaudu ning tingimusena, et vähemalt 1/3 laagri tegevustest oleks hõlmatud huvi- ja vabaaja tegevustega.

Majanduslik mõju avaldub noorte- ja haridusvaldkonna tööhõives ning halduskoormuses, mis kaasneb toetuse taotlemisega. Mõju tööhõivele on positiivne ja ulatuslik avaldades võimaluses rakendada sihipäraselt pandeemia tõttu suletud noortevaldkonna asutustes kui organisatsioonides töötavaid juhendajaid. Avatud noortekeskused on olnud suletud ning nii koolide huvijuhid kui huviringide juhendajad alarakendatud. Laagritegevuste korraldamise või läbiviimisega seotus on üks võimalus hõivest eemalolekut kompenseerida.

Halduskoormus on paratamatult seotud taotlusprotsessiga ning võib ajutiselt suurendada nii kohalike omavalitsuste, koolide, huvihariduse ja -tegevuse läbiviijate jaoks halduskoormust. Samuti aruandlusprotsess ning projekti läbiviimisega seonduv dokumenteerimistegevus. Samas on halduskoormus minimaalne ning taotleja jaoks kõik dokumenteerimisega seonduv seotud ühte taotluskeskkonda.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega lisatulusid ei kavandata. Määruse rakendamiseks vajalikud rahalised vahendid on kavandatud Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostamine

Kuivõrd eelnõu puudutab Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala, siis määrust koostamiseks ei saadeta. Kõiki potentsiaalseid toetuse saajaid teavitatakse taotlusvoorst läbi erinevate katuse- ja esindusorganisatsioonide.

Marika Tuusis
rahandusosakonna juhataja